

Být komunisty, nebo komunardy?

(Otevřený dopis delegátkám a delegátům VIII. sjezdu KSČM)

Vážené soudružky, vážení soudruzi,

Komunistická strana Čech a Moravy je vedle lucemburské Levice jedinou politickou stranou (a tím pádem i jedinou komunistickou stranou) světa, která přijala za svůj symbol třešně na památku komunardů – hrdinných bojovníků za první diktaturu proletariátu, za světovou republiku pracujících, a tím i za realizaci sociální spravedlnosti. Tím se KSČM zcela veřejně a nedvojsmyslně přihlásila nejen k památce padlých a k jejich vysokému morálnímu profilu, který nás nesmírně zavazuje, abychom jej nejen ctili, ale v jeho duchu dál pokračovali v našich úvahách, snahách a programu a nezpronevěřili se mu, ale také k dosud nenaplněnému odkazu Pařížské komuny.

Je zvláště důležité si to připomenout ve dny, kdy se schází VIII. sjezd KSČM. Neboť se uskutečňuje přesně sto čtyřicet jedna let od okamžiků, kdy v Paříži dramaticky vrcholil zápas o existenci Komuny. Právě ve dnech 19. a 20. května 1871 dokončila vojska francouzské reakce čítající 130 000 mužů pevné sevření ze všech stran obklíčené Paříže a více než 25 000 komunardů jen těžko mohlo tušit, že následující krvavý týden nenajdou smrt na barikádách jako jejich druhové, ale že budou po porážce Pařížské komuny a rozsáhlých raziích po Paříži postupně bestiálně týráni a popravováni přímo na ulicích, v parcích a kasárenských dvorech. Bez ohledu na tuto porážku však Karel Marx v Pařížské komuně objevil zcela novou formu společenského a mocenského zřízení pracujících – formu, která ke škodě věci nebyla realizována ani státy tzv. reálného socialismu. Tedy formu, kvůli jejíž nerealizaci tzv. reálný socialismus zanikl a jejíž realizace nás tudíž teprve čeká. To je úkol i pro KSČM v českých podmínkách, pokud bychom nechtěli připustit, že odklon strany od hvězdy se srpem a kladivem ke třešním z poémy Jeana Baptisty Clémenta měl být jen jakýmsi dočasným taktickým zastíracím či propagandistickým manévrem.

Na zasedání generální rady Mezinárodního dělnického sdružení konaném dne 23. května 1871 Karel Marx prohlásil: „Zásady Komuny jsou věčné a nelze je zničit; budou se prosazovat znovu a znovu, tak dlouho, dokud se dělnická třída neosvobodí.“ Tak pro nás, komunisty, stále platí několik vysoce aktuálních odkazů a poučení z Pařížské komuny:

Poučení PRVNÍ: Jak Marx napsal a Lenin znovu potvrdil, „komuna neměla být PARLAMENTNÍM, nýbrž pracovním sborem, VÝKONNÝM i ZÁKONODÁRNÝM ZÁROVENĚ“. Pařížská komuna takovým orgánem byla: byla zvolena ve všeobecných volbách, vydávala dekrety (zákony) a sama (prostřednictvím svých členů jakožto členů deseti výkonných, kontrolních a návrhových komisí zároveň i svých členů jakožto pověřenců na ministerstvech a v důležitých institucích) svá rozhodnutí realizovala, kontrolovala a do pléna znovu přenášela (čili navrhovala a projednávala) nová opatření. Tedy nikoliv jen převažujícím počtem pracujících, nikoliv jejich stranickou příslušností, ale PŘEDEVŠÍM touto nově objevenou formou vlády byla podle Marxe SKUTEČNOU DIKTATUROU PROLETARIÁTU. Za tzv. reálného socialismu ovšem takováto forma správy věcí veřejných byla přiznána jen orgánům na nižších úrovních státní územní správy a samosprávy (tzv. lidosprávy), nikoliv orgánům (resp. funkcemi propojenému organizačnímu systému) nejvyššímu. Tam „nahore“ zůstala, k velké radosti kapitalistů, od sebe oddělena moc zákonodárná od výkonné, čímž jen „socialismus“ potvrdil nepřekročitelnou mantru, kterou omílají stoupenci neoliberalismu do omrzení: vrcholem demokracie je podle nich jen parlamentní demokracie – a nezbytnou podmínkou parlamentní demokracie je důsledné oddělení moci zákonodárné od moci výkonné. Pokud tomu věří kapitalisté, je možné je pochopit – vždyť tak jen hájí údajnou nepřekročitelnost a věčnost svého politického systému. Pokud tomu ale věří i komunisté a jsou-li dokonce hluboce oddáni takovému systému,

nezbývá než hořce zaplakat. Vždyť i Lenin poukázal na nutnost zrušení parlamentarismu. Podle jeho slov „východisko z parlamentarismu není ovšem ve zrušení zastupitelských institucí a volitelnosti, ale v přeměně zastupitelských institucí z parlamentních žvaníren v pracovní instituce“. Zatímco tzv. reálný socialismus si z toho vzal pouze to poučení, že parlament má být důsledně nazýván národním shromážděním a má být pracovním orgánem jen potud, pokud je složený převážně z komunistů poslušně plnící závěry sjezdů KSČ (z čehož polistopadový režim ovšem udělal opět žvanivou sněmovnu), moderní komunista, který má často plná ústa návratu k Marxovi, taktéž (v nerozborné jednotě s pravičákem a v rozporu s Marxem) považuje parlament opět (v souladu s platnou ústavou) za posvátný a oddělenost moci zákonodárné od výkonné za věčnost. Nelze se potom divit, že takovýto „komunista“ nejenže nemůže udivenému občanovi vysvětlit, proč za takových státoprávních poměrů nelze odvolat škodící vládu, ale dokonce rád podlehne iluzi, že pro blaho pracujících stačí, když KSČM získá v příštích parlamentních volbách lepší výsledek. Jistěže prapůvodcem těchto nesystémových těšinských jablíček byl už sám Lenin, kterému se z boje proti parlamentarismu jaksi vytratila Marxova nutnost spojení výkonné i zákonodárné moci v jeden vrcholný organismus (neboť tzv. vedoucí úloze komunistické strany by to mohlo uškodit a tak by nebylo možné socialismus udržovat stranickou mocí), čímž se zcela zákonitě (a v rozporu s věčným odkazem Pařížské komuny) ze skutečné diktatury proletariátu (po odeznění proletářské revolučnosti a příklonu ke komunistické straně) stala pouze diktatura jedné strany...

Poučení DRUHÉ: Přestože Marx označil Pařížskou komunu za právě objevenou diktaturu proletariátu a přestože ji i přesto podrobil nesmlouvavé kritice za řadu praktických chyb, nikdy nezpochybil způsob, jakým vznikla – tedy na základě buržoazního zákona z 15. března 1849 o obecních volbách. Volby do Komuny tak proběhly za obdobných formalit jako volby, které v Paříži (před ustavením Komuny a po její porážce) uskutečnili úhlavní nepřátelé Komuny – Thiersovi monarchisté, statkáři, průmysloví a finanční podnikatelé a maloměšťáci. Voleb do Komuny se tedy mohli zúčastnit i oni, pokud by ovšem jejich valná část buď z dělnické a řemeslnické Paříže (spolu s dalšími kavárenskými povaleči, některými státními zaměstnanci, rentiéry, zloději a prostitutkami) neuprchla nebo se voleb (pro odpor k „lůze“) nezúčastnila.

Jistěže naprosto revolučním byl způsob volby, který zvýraznil vliv lidové Paříže a tím omezil dřívější dominanci měšťáckých a buržoazních kandidátů: tím, že volební obvody byly upraveny tak, aby svého zástupce do Komuny mohl volit stejný počet voličů. I tak se tzv. straně pořádku (Thiersovým přívržencům, nejvíce ve čtyřech spíše aristokratických obvodech) podařilo několik míst v Komuně získat. Vzápětí se však sami vzdali mandátu, když zjistili, že by v rozporu se svým egoismem a v souladu s přáním většiny museli v tomto orgánu i mimo něj pracovat ve prospěch pracujících.

Pařížská komuna se jako diktatura proletariátu odlišila od diktatury proletariátu sovětského typu – do sovětů totiž kapitalisté jako lidé neživící se prací v zaměstnaneckém poměru neměli přístup, což uzákonila i Ústava RSFSR: tito lidé byli z voleb vyloučeni. Zatímco pařížská společnost nepřestala být společností občanskou (a proletariát v ní mohl zvítězit na základě své PROSTÉ VĚTŠINY A S DŮRAZEM NA OBČANSKÉ CTNOSTI, tedy s myšlením na úrovni doby), v původně zaostalém Rusku zůstal proletariát v menšině a musel si svou moc vynutit a udržet prostřednictvím komunistické strany. To ovšem není situace většiny znepokojených pracujících v České republice v roce 2012, když takovou nebyla ani v únoru 1948. Ale i kdyby byla, neopravňovalo by to k ignoraci poučení č. 1.

Poučení TŘETÍ: Novinkou voleb do Pařížské komuny, kterou Marx vysoce vyzdvihl a ocenil, byla možná ODVOLATELNOST členů Komuny – nikoliv ovšem shora, ale ZDOLA, samotnými voliči v těch volebních okrscích, ze kterých byli zástupci lidu do Komuny zvoleni – a nikoliv jen jako členů zákonodárného sboru, ale i z jimi zastávaných

konkrétních výkonných funkcí! Tajemství, proč to za Pařížské komuny bylo možné, zatímco za tzv. reálného socialismu se z odvolatelnosti stala prázdňá (pouze proklamativní) formulace, spočívá v tom, KDO MOHL NAVRHOVAT A PROSAZOVAT odvolání z funkce (a případně hrozit občanskou neposlušností, kdyby tomu nebylo vyhověno). Na prvním místě to byly kluby občanů (dle členů převážně proletářského charakteru), jichž vzniklo po volbách do Komuny kolem dvaceti a jejichž počet v závěru existence Komuny dosáhl čtyřiceti. Vstup do nich byl otevřený a dobrovolný, resp. do nich vstupovali lidé stejných či obdobných názorů v jednotlivých volebních obvodech. Kluby volaly členy Komuny k odpovědnosti, členové Komuny v nich museli obhajovat své názory a rozhodnutí a přijímat klubové požadavky a návrhy k projednání v plénu Komuny.

Tajemství odvolatelnosti spočívalo v tom, že kluby nebyly hierarchizované, takže NEEXISTOVAL SHORA NIKDO, kdo by byl schopen odvolatelnosti (čili případnému opakování voleb v daném volebním obvodu) zabránit. Toto částečně platilo i pro hierarchizované organizace (Národní gardu, výbor 20 okresů se základními výbory bdělosti, odbory, Federální komoru dělnických spolků, sekci I. internacionály, syndikáty družstev), neboť v nich neplatilo, že by vyšší orgány svým usnesením nebo členové vyšších orgánů na základě svých pravomocí nebo mocenského vlivu mohli takové odvolání znemožnit. Komunistická strana Kuby tedy vyvodila z rozpadu světové socialistické soustavy správné poučení, když se v roce 1993 sama zbavila možnosti shora navrhopvat vlastní kandidáty do zastupitelských sborů včetně nejvyššího a právo navrhopvat je a odvolávat přešlo na místní volební orgány složené z převahy nestraníků.

Poučení ČTVRTÉ vyplývá z poučení předcházejícího: žádná politická strana (hierarchizovaná od základních organizací až po ústředí) není schopná lidu nabídnout nic jiného než své kandidáty, svou ideologii, svůj program a tím i jiné řešení než to, které jí razí cestu k uchopení její vlastní moci a k prosazení jejích stranických záměrů. Do jaké míry je to v zájmu většiny občanů, je vždy otevřená otázka. Stranickost se pak ve výkonné moci státu projeví tím, že strana vládne (lhostejno, zda sama nebo v koalici) vždy ve prospěch určité skupiny občanů, zatímco vůli jiných ignoruje (neodvolatelností svého stranického vedení i poslanců ze zákonodárné i výkonné moci, minimálně v mezičase mezi volbami, zpravidla pak spíše v dlouhých úsecích života občanů). Za tzv. reálného socialismu je to částečně služba tzv. reálnému socialismu, částečně příslušníkům administrativního aparátu jednak proti občanům, kterým se takový způsob vládnutí nelíbí, jednak proti egoistům, kteří si z důvodu touhy a naděje po vlastním obohacení přejí návrat ke kapitalismu. Za kapitalismu je to služba jednotlivým kapitálovým lobby a záruka zachování a zneužívání kapitálu proti všem pracujícím – tedy všem, kteří byli zbaveni možnosti nakládat s výrobními prostředky i výsledky své práce podle svého uvážení. Diktatura jedné strany je tak pouze nahrazena diktaturou více politických stran, v konečném důsledku servilní služby kapitálu vždy stojících proti občanovi a proti smyslu skutečné diktatury pracujících.

Závislost parlamentních politických stran – kromě KSČM – na kapitálu a jeho finanční podpoře je fatální, nutí zmíněné strany plnit především požadavky mocných a odklánět se tak od předvolebních slibů daných voličům všude tam, kde se tyto sliby dostávají do rozporu se zájmy pracujících, tudíž i lhát, podvádět, získávat finance korupcí a korupci lobbistů krýt. Jde tak o krizi stranického systému, která se přenáší i na voliče: znechucený volič odmítá jít k volbám a volit politické strany jako takové. Z toho (tedy z kapitalismu a s ním spojené údajné netransformovatelnosti demokracie parlamentní v samosprávnou) pak plyne i krize parlamentarismu a politických stran, jejich neoblíbenost, nechť občanů být členy stran, angažovat se (lhostejno, zda pro jejich politiku či pro veřejnost). Řešením patové situace je dosáhnout skutečné diktatury (čili samosprávy) pracujících, tedy prolomit tyto bariéry odvozené od vlivu kapitálu stejným způsobem jako za Pařížské komuny. Tedy POSKYTNUTÍM PRÁVA ÚČASTNIT SE VOLEB nejenom politickým stranám a hnutím,

ale všem občanským hnutím, sdružením a iniciativám, které o to projeví zájem a které budou mít sílu kontrolovat si občany – své zástupce v zastupitelských orgánech (zákonodárných i výkonných zároveň), a to až po iniciaci jejich odvolání!

Občan má získat nejen právo volit a být volen, ale také právo navrhnout své kandidáty bez jeho volbu omezujícího a ničím neopodstatněného privilegia politických stran a hnutí. Neexistence politických stran za Pařížské komuny (resp. pevná návaznost politických kandidátů na občany v občanských hnutích a iniciativách) nebyla její slabostí, ale předností.

Je sice správné, že KSČM hledá úzké a pevné spojení se sympatizujícími a s nespokojenými občanskými iniciativami (např. ve Spojenectví práce a solidarity), ale aby takovéto bojové spojení mohlo úspěšně přetrvat i po BOJI PROTI NĚČEMU, musí být pro většinu vždy nespokojených občanů a současně i pro jejich iniciativy PROBOJOVÁNO a následně novou ÚSTAVOU ZARUČENO PRÁVĚ TOTO PRÁVO NA SESTAVOVÁNÍ VLASTNÍCH KANDIDÁTEK! Že tomu musí být na úkor dosud ústavou a zákony zaručených mocenských privilegií politických stran, KSČM nevyjímaje, je nad slunce jasné. Jedině tímto postupem si KSČM může znovu získat ztracenou důvěru pracujících a jedine tímto způsobem si může udržet svůj vysoký morální kredit i žádoucí politický vliv po kterýchkoliv volbách! Jedině tak může sebe samu i práva občanů prosadit proti dosavadní dominanci politických stran, sloužících bezvýhradně kapitálu.

Je hrubý omyl čekat, že nespokojený občan dá hlas výhradně kandidátům KSČM, protože lepší stranickou kandidátku nebude mít po ruce! To by mohlo být až tehdy, až by bylo občanovi tak špatně, že by nakonec přece jen nemusel dát přednost KSČM, ale na základě své neuvědomělosti, pravicové zaslepenosti nebo výhrad k období tzv. reálného socialismu „rádoby silné ruce pořádku“ (neofašismu či vojenské diktatuře). Je naopak oprávněné očekávat, že dá hlas nejenom těm lidem, které bude znát jmény z dlouhodobého uličního a občanského boje proti pravicové vládě, ale pochopitelně i komunistům, kteří se nezištně postavili za probíjení jeho politických, ekonomických a sociálních možností a práv – těch práv, které by volbou jiných stran zcela jistě nezískal! Pařížští pracující se svými kandidáty potíže neměli! Příliš dlouho je totiž znali z bojů proti monarchii i kapitalistům a neopustili je ani v okamžicích nejtragičtějších. Jak uvedl Lenin, „jedině dělníci zůstali věrni Komuně až do konce.“

Poučení PÁTÉ: I v tak krátké době, kterou Pařížská komuna měla ke svému životu, dokázala pařížským pracujícím zpřístupnit výrobní prostředky lépe, než se to kdy povedlo za tzv. reálného socialismu. Nebylo to jejich zestátněním, ale ZESPOLEČENŠTĚNÍM. V luvreských zbrojárnách byla zavedena SAMOSPRÁVA ZAMĚŠTNANCŮ. Statut samosprávy vypracovali sami dělníci a se 150 podpisy ji předložili Komuně. Dne 3. května 1871 byl Statut schválen. Obdobně byla zřízena samospráva v Národní tiskárně a na poště. Podle svědků pošta v Paříži nikdy tak dobře nefungovala jako poté, a to i přesto, že musela doplnit své řady nábořem mezi „nevzdělanými“ dělníky. Továrny a dílny, které opustili nebo zavřeli jejich majitelé, byly Komunou předány již existujícím DĚLNICKÝM DRUŽSTVŮM, s nimiž Komuna uzavírala smlouvy na dodávku prací a výrobků pro Komunu a Paříž potřebných. Za Komuny existovalo v Paříži 34 syndikátů, 43 dělnických výrobních družstev a 7 družstev zásobovacích. Zároveň bylo založeno i několik výrobních družstev. A opět: výroba i správa města byly uvedeny do takového pořádku jako nikdy předtím, což museli připustit i zarytí nepřátelé Komuny.

Jistěže pozdější zestátnění průmyslu prosazené Leninem (které např. Fidel Castro nazval „důmyslnou věcí“ jakožto možnost jak „vybudovat kapitalismus pod diktaturou proletariátu“) mělo své opodstatnění nejen po čas ekonomické zaostalosti Ruska, ale mohlo mít takové opodstatnění ještě do vybudování MTZ socialismu. Postupně však odcizilo dělníka výrobním prostředkům natolik, že o ně ztratil zájem a svým odporem proti KSČ v listopadu 1989 a následnou netečností proti jejich privatizaci je ponechal kapitalistům (mnohdy

bývalým držitelům členského průkazu KSČ). Úžasný, smutný, ale logický paradox (který se ale dal očekávat). A tak to, co se za tzv. reálného socialismu projevilo jako prostředek postupného odcizování pracujících od výrobních prostředků, za renovovaného kapitalismu přerostlo opět v prostředek jejich přímého ekonomického a sociálního vykořisťování. Proto je dnes na místě volat nejen po politické, ale i po EKONOMICKÉ DEMOKRACII, tedy po rovném přístupu pracujících k vlastnictví a využívání výrobních prostředků! V praxi KSČM i mezinárodního komunistického hnutí to ovšem znamená nežádat jen odstranění nezaměstnanosti a dosažení spravedlivých mezd, ale PŘEDEVŠÍM dosažení STEJNÉHO (tj. ROVNÉHO) přístupu všech pracujících (tedy všech zaměstnanců) k vlastnictví a k jeho využívání, a tak i k výsledkům vlastní práce a nadpráce!

Žádat ekonomickou demokracii znamená žádat pro pracující stejný podíl ze zisku firem i rozpočtu všech organizací, v nichž pracují, přičemž toho nelze dosáhnout bez ustavování SAMOSPRÁV ZAMĚSTNANCŮ ve firmách a organizacích, v nichž pracují, neboť společný rámcový podíl na rozhodování i na zisku na těchto pracovištích si nelze představit i bez společné rámcové spoluodpovědnosti, tedy ani bez pro pracující velmi důležitého SPOLUROZHODOVÁNÍ o osudu svěřených prostředků!

Z čeho pramení toto zdánlivě „nové“ právo občanů spolurozhodovat o ekonomice, výsledcích vlastní práce a vlastnictví výrobních prostředků?

Za prvé z uskutečněné a dále šířené zlodějny, spočívající v tom, že vyvlastňovatelé se lacino zmocnili prostředků státu a tím i všech občanů a dál prostřednictvím těchto vyvlastněných (privatizovaných) prostředků neodůvodněně vyvlastňují práci svých zaměstnanců (tedy neplatí jim za část práce pro ně odváděné, jejíž výsledky si sami přivlastňují k osobnímu obohacení).

Za druhé z poznání, že bez demokracie ekonomické nemůže být ani demokracie politické – a bez demokracie politické nemůže být demokracie ekonomické (a tím pochopitelně i likvidace nezaměstnanosti a dosažení slušných příjmů a sociální spravedlnosti). I to je velký odkaz Pařížské komuny, který nebyl dosud naplněn.

Škoda, že poučení z Pařížské komuny byla překryta a přebita poněkud modifikovanými poučeními z VŘSR a sovětského Ruska – a tak i ke škodě věci zapomenuta. Škoda, že až teprve nyní, 141 let od Pařížské komuny, je to více než zřejmé. Nebo snad ještě není? Vždyť také vzájemná propojenost a podmíněnost dosažení pěti výše uvedených požadavků je zřejmá – tak jako je zřejmá i jako velká výzva levici do budoucnosti. Tzv. reálný socialismus je sice za námi, ale samosprávný socialismus je před námi! A tím nadále i komunismus jako ideál beztřídní společnosti. A tudíž – do důsledků vzato – i ideál náležitě technicky i morálně vyspělé vesmírné společnosti. Ale zpět k dnešku: především si uvědomme, že to, co se ještě dnes může jevit jako příliš radikální, může se už v nepříliš vzdálené budoucnosti stát zcela nezbytným rámcem zcela oprávněných všelidových (tedy občanských) snah a požadavků. Nejen ku prospěchu naší ideologie, ale především ku prospěchu a realizované jen a pouze ze svobodné vůle občanů – pochopitelně zejména těch, pro které bylo, je či teprve bude zaměstnání jediným zdrojem jejich životních příjmů. A těch je drtivá většina.

Vážené soudružky a vážení soudruzi! Na prostou otázku, zda být komunisty či komunardy tedy existuje stejně prostá a zároveň jednoznačná odpověď: BÝT KOMUNARDY, A TAK BÝT SKUTEČNÝMI KOMUNISTY.

S přáním vašeho správného rozhodování o naší společné budoucnosti

Jindřich Fajt